

զան փոփոխութիւնների ենթարկվի և նշանաւոր զարգացման հասնի, բայց դա համապատասխան է ակտաբեր թղթների յատկութիւնների և վարակիչ հիւանդութիւնների տարածման այժմեան տեղեկութիւններին:

Միւս յօդուածներում կդառնանք վարակիչ հիւանդութիւնների ծագման և տարածման մասնաւորութիւնները նկարագրելուն, և կհստակեցնենք այն առողջապահական միջոցների վերայ, որոնք կարող են այդ հիւանդութիւնների առաջն առնել:

ԲՈՒՆԻ Դ. Տ. Գ.

Ա. Զ. ԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ:

Վեհափառ Վաթողիկոսը իմաստնաբար ճանաչելով մեր ազգի ներկայ բարոյական դրութիւնը, եւ բաջ գիտենալով, որ ազգի վերակենդանութեան միակ հիմնաւոր յոյսը մտքով եւ սրտով կրթված եւ դաստիարակված բարեխիղճ գործօններ եւ անդամներն են, ամենայն միջոցներ կաշխատի հնարագործել միշտ եւ ամեն տեղ հայազն մանուկների լուսաւորութեան մասին: Ա. Էջմիածնի մէջ Գէորգեան ձեմարանը ոչ միայն անապատացած Արարատեան դաշտի կենդանութիւն տուող է, ոչ միայն ազգին բարի եւ կրթված անդամներ պատրաստող է, այլ եւ Էջմիածինն իւր վաղեմի կենսական նշանակութիւն պիտի ստանայ, որով Էջմիածինը Հայութեան սիրտ պիտի լինի դարձեալ: Կյուսանք, որ ոչ ոք պիտի չմոռանայ, որ Էջմիածինն անհամեմատ բարձր է քան թէ որեւիցէ անձնաւորութիւնը, եւ բաբանչիւր Հայն պիտի բաջ հասկանայ, որ Էջմիածինը բարոյապէս Հայութեան տէր եւ իշխան է եղել եւ պիտի լինի: Հայն միշտ եւ ամեն տեղ պիտի մտածէ թէ Էջմիածինը Հայութեան ինչ գօրաւոր ապաստարան եղած է եւ է: Մինչեւ տասնեւիններորդ դարս, որ իրաւունքով կարող է մարդափառի դար կոչվել, որ աննպատակ եւ անօգուտ վաստակ կհամարէ կրօնի եւ ազգութեան դէմ հալածանքը, զանազան ասիացի բարբարոսներէն քանիցս կրել է Էջմիածինը մահաբեր հալածանք, բայց նորա հիմաւորը Սուրբ Գրիգորի եւ Տրդատի շինած ամուր պատերը երբէք երբէք չքանդվեցան, այլ անսասան եւ կանգուն մնացին ցարդ, պահպանելով հայկեան ազգութիւնը:

Մտածող Հայեր, պատուական Հայեր, խօսենք առանց անձնական կրքի եւ պիտի տեսնենք, որ Էջմիածնի ներկան այնքան զգալի երեւոյթներ կ'ներկայացնէ Հայութեան վերակենդանութեան վերաբերմամբ, որ դժուար թէ ճշմարտապէս անձն անմխիթար մնայ: Ոգրեմն թէ որքան խորին երախտագիտութեան եւ ամենայն դո՛հունակութեան արժանի է ներկայ Վեհափառ Կաթողիկոսի անձնագիր, զորագար ջանքերը եւ հոգացողութիւնները եւ մխիթարելի եւ համակրելի են Վեհափառ Հայրապետին այն արժանաւոր դործի մէջ հարստօղ հայազն իշխանների քաջալերական գործողութիւնները, պատմութիւնը կ'իկայէ անկասկած: Մոռանալու չէ այս եւս, որ Էջմիածինն այնքան իմաստութեան եւ փրկութեան նշաններ եւ գործեր շարունակ մատուցած է Հայութեանը, եւ անդին իւր բազմադարեւոր ծառայութեամբ վատողակած է գերագոյն հեղինակութիւն մինչեւ անգամ բարբարոսների աչքում, որ իւրաքանչիւր Հայն իւր բարոյական պարտք պիտի համարէ մեծարել Էջմիածնի անունը եւ խոնարհել բարոյապէս նորա խօսքի առաջ:

Գոհութիւն Աստուծո՛ւն, որ Հայերիս մէջ գտնված են միշտ հալածէր անձներ, որոնք այսպէս մտածելով յօժարած են ամենայն հարկաւոր միջոցին օգնութեան ձեւը կարկառել Էջմիածնին հայկական կեանքի կարեւոր եւ էական պիտոյքների հոգալու: Ամանապէս եւ այժմ, երբ Վեհափառ Կաթողիկոսը, տեսնելով ազգի պիտազը, Գէորգեան ձեմարանն ընդ արձակելու մտօնելով ամենցաւ նոր ննջարան եւ սեղանատուն շինել, ոմանք պատուական Հայերն, առ այժմ Թիֆլիսից, Մօսկվայից, Պէտերբուրգից, քաջալերեցին Վեհափառ Հայրապետի դիտաւորութիւնը, խոստանալով հոգալ կարեւոր նիւթական օժանդակութիւնը: Վեհափառ Կաթողիկոսն իւր բարի եւ ազգօգուտ ցանկութեան համաձայն, յատակագիծ արդէն պատրաստուած տեքնենալով, ասլիլի Տին բարեհաճեց գնալ ձեմարանն եւ որոշելով նոր կառուցանելի շինութեան տեղը, ձեմարանի արեւելեան կողմից, հրամայեց սկսել հիմը փորել, որեւ կշարունակվի այնուհետեւ արժ. Ներսէս եւ Աստուածատուր վարդապետների վերակացութեամբ: Շինութիւնը պիտի լինի ներկայ շինութեան հետ միեւնոյն գծի վերայ, նոյնպէս ճակատը դէպի հիւսիս եւ

տեղ իւր գործունէութիւնը, քանի որ նա այր մի է ընդ իշխանութեամբ հրամային. երթ, եւ երթայ, եկ, եւ գայ.

Հետեւեալ ուղերձով պատիւ ունեցան շնորհաւորելու իւրեանց Վեհափառ Մեծ Խնամակալին սուրբ Յարութիւնը Գէորգեան ձեմարանի աշակերտները:

ՅԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ՏՕՆԻ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ.

ՅԱՐՈՒՅՈՂԻՒ ՀԱՅԱՆՁԱՆՑ.

Ձ Օ Ն.

Քան զգոխոցն յաւիտենից խաւար մութ

Տրգիտութեան կալաւ ըզմեզ աղտամուղտ:

Քան զգրգոխոց վիհս եւ անդունդս անյատակ

Կաշկանդեցաք ի խորս բռռանց շրջափակ,

Եւ որ նիւթէր դաւ մեզ ոսոխն չար անսաստ,

Լարեաց զաղեղն, հաբ եւ անկաք ի տապաստ:

Անկաք տապաստ եւ մերձ առ մեօք կայր օրհաս,

Եւ կոչէաք. ո՞ գայ փրկել արդ զՀայս,

Բանն անեղին, Որ զմեռեալսն այսօր

Ի մահուանէ թափեաց բազկաւն ահաւոր,

Ձաստուածային ձգեալ զաջն իւր, ի բարձանց

Յըզեաց գգեզ ի փրկութիւն Հայկազանց:

Եւ զՊարթեւին ետ Բո ի ձեռս ըզմական,

Որով հերձեր ըզսեւթոյր քօղ մըթան.

Ձահանդեցաւ ի Քէն յալշոպ մահ, ետ խոյս

Եւ թըշնամին ընկրկեցաւ յետս իկոյս:

Եւ որք ի դրունս գերեզմանին կայաք մօտ

Ըսթափեցաք յելից Արփույդ անաղօտ.

Յարուցեալքս արդ Յարուցողիդ մաղթեմք, Հայր,

Յաւերժանալ յանքոյթ ի կեանս զամս յամայր:

Ի զիմաց աշակերտաց Գէորգեան Ղ' Ժաւրանի:

Թագէտս Ձաքարեան, սշակերտ, Է. Դատարանի.

Երբ Վեհափառ Հայրնապետը ապրիլի 3ին հաշից յետոյ 5 Ժա-

մին տեղեկութիւն ստացաւ Պէտէրբուրգում պատահած ոճ-

րագործի գարշելի արարքի մասին Կայսեր կեանքի գէմ, հրա-

մայեց անմիջապէս հանդիսաւոր դռհաքանական մաղթանք մատուցանելն և և Վ. թագաւոր Կայսեր Կեանքի փրկութեան համար: Մաղթանքին ներկայ էին բոլոր միաբանութիւնն եւ բազմաթիւ պատիճանաւորներ եւ ժողովրդականներ: յամսոյ

Պ. Փ. Նաւասարդեանը կիսնդրէ տպել իւր հետեւեալ նամակը.
«Արարատ» ամսագրի մարտի տետրակում տպւած է պ. Գր. Նունու «Թատրոն կամ հասարակաց դպրոց» յօդուածը, որի մէջ կայ մի սխալ: Ուստի կիսնդրեմ թոյլատրւի ինձ այդ սխալը ուղղել:

Կերեւի թէ յօդուածագրին յայտնի չէ, որ պ. Վ. Շահ-խաթունեանի առաջնորդութեամբ դեռ 1867 թ. եղած են վաղարշապատում քանի մի թատրոնական ներկայացումներ: Փ. Ն.

Մեծ. պ. Ջարմայր Մսերեանից ստացաւ խմբագրութիւնս նորա թարգմանած «Հսկայական Ձեռքեր» վերնագրով փոքրիկ վէպ: Մեր մէջ շատ սակաւ կատտահի այսպիսի պատկերազարդ հրատարակութիւն մանուկների համար: Թէեւ վէպիկը շատ փոքր է, բայց մի իմարական երեւոյթ պիտի համարվի մեր աղքատ մանկական գրականութեան մէջ: Իւրաքանչիւր երեսի կէսը զարդարւած է պատկերով եւ կէսը վէպ կրովանդակէ: Տպագրութիւնը շատ մաքուր է եւ թուղթը շատ ընտիր: Գրքոյի գինը 10 կօպէկ է:

Տաշ—Բուռուռից (Իգդիրից մօտ 10 վերստ) պ. Պողոս Մուրատեանը կգրէ «Արարատին» որ մեր ազգասէր եւ մեծագործ Վեհափառ Կաթողիկոսի շնորհով Արարատեան դաշտը նոր կեանք ստացաւ, երբ Գէորգեան ձեմարան շարժառիթ եղաւ Արարատեան դաշտի քաղաքներին եւ գիւղերին: Մարտի 14ին Ս. Վարդանեանների օրը առաջին անգամ եղած է Տաշ—Բուռուռում ազգային հանդէս, որ գրաւել է ժողովրդի սիրտը: Յօգուտ տեղական դպրոցի նոյն հանդէսում ժողովել է հանգանակութեամբ 170 ման. կանխավճար եւ 44 մ. 50 կ. ապառիկ:

բէկ Աղասարեանին, պատուիրելով միանգամայն, փորձն աչքի առաջ ունենալով, յարձակել նորան իւր պաշտօնից առանց Վեհափառ Կաթողիկոսի գիտութեան, այլ թէ հարկն պահանջէ, գիմել առ ինքն, ապրիլի 19, 1879, Թ. 162:

Քոնդակ բժիշկ Բազիշ բէկ Աղասարեանին, որով կօրհնէ նորան իւր նոր տեսչական պաշտօնի համար եւ մեծ իմաստութեամբ, ի յորդորէ նորան մանուկների դաստիարակութիւնը անձնանուիրաբար վարել, ապրիլի 19, 1879, Թ. 161:

Աինօգի օրագրութեամբ, համար 1060, ապրիլի 7 ին, արատաւեցաւ Տաթեւի վանքի յաջորդութենից եւ վանահայրութենից Յովհաննէս վարդապետ Երեմեանը իւր զօջաքաղութեան համար եւ հրամայուեցաւ նորան գնալ Օհան Արտանեցու վանքը իբրեւ միաբան, եւ նորա տեղ նոյն վանքի վանահայր նշանակվեցաւ կարեւոր հրահանգներով բարեշնորհ Յովհաննէս վարդապետ Ղալամեան Արկեաղի Սուրբ Խաչ վանքի նախկին վանահայրը, իսկ սորա տեղ նշանակվեցաւ բարեշնորհ Յովհաննէս վարդապետ Փեշոմալճեանը: Եւ այնպէս յայտարարուեց յառաջագոյն յայտարարութիւնն հետզհետէ բարեօրէն, բարեհաճեց պատուիրել որ թուղթը փոխվի եւ կարգաւոր համար վաճառել յարմար թղթի վերայ տպվի «Արարատը»: Ուստի նոր թուղթը տպեցված լինելով, յետագայ տետրակը նոր թղթի վերայ տպվի: «Արարատի» խմբագրութիւնս չէ կարող ծածկել իւր մխիթարութիւնն եւ խորին երախտագիտութեան զգացմունքը, որ Վեհափառ Հայրապետն իւր բազմատեսակ զբաղմունքի մէջ ուշք կգարձնէ եւ կհոգայ նաեւ «Արարատի» բարեօրման մասին: Վեհափառ Կաթողիկոսի յատուկ ցանկութիւն էր նոյնպէս, որ «Արարատը» իւր ժամանակին հրատարակվի եւ հասնէ բաժանորդների ձեռքը, եւ ահա սա նորին Ս. Օժուլութեան ցանկութեամբ եւ պատուէրով է, որ «Արարատը» սկսեց հրատարակել իւրաքանչիւր ամսի առաջին օրը եւ անշուշտ այսպէս շարունակել այսուհետեւ պատուիրել բարեհաճեց: